

Tiedote 20.6.2019

ITE-museon kesänäyttely kertoo ITE-taiteen tarinan

ITE-taiteen ”löytämisestä” on kulunut yli 20 vuotta. Sen ensiesittelystä tulee kuluneeksi ensi vuonna 20 vuotta. Tässä välissä on hyvä palata ITE-taiteen kartoituksen alkuvaiheisiin ja katsoa mitä taideilmiölle kuuluu nyt. Tarinan kertoo vastikään avattu ITE-museon kesänäyttely Ilmiantoja – Wanted ITE.

Maaseudun Sivistysliiton ja Kaustisen Kansantaiteenkeskuksen tuottama ITE-projekti vuosina 1997–2000 oli ensimmäinen läpileikkaus maamme visuaalisesta nykyaikantaiteesta. Takapihan taiteilijoita etsittiin ensin lehti-ilmoituksin ja ilmiantokortein, myöhemmin mukaan valjastettiin joukko ”agentteja”.

Projektin aikana löydettiin noin 300 itseoppinutta taiteen tekijää. Heidän toimintaansa yhdisti arjen luovuus, joka useimmissa tapauksissa oli merkityksellistä ennen kaikkea heille itselleen. Taidemuseot kiinnostuivat uudesta ilmiöstä ja näyttely lähti kiertämään. Lehtien sivuilla pohdittiin nykytaiteen ja vasta löydetyn nykyaikantaiteen eroja – vai oliko niitä?

Valtakunnallisen kartoituksen jälkeen huomattiin, että Suomessa on suoranaisia aukkoja, joista ei ollut tullut yhtään ilmiantoa. ITE-taide oli mielletty myös miesten pihapiiritäiteeksi, joten piti miettiä uusia keinoja löytää naistaiteilijoita. Entä mitä tekee nuorempi sukupolvi? Maaseudun Sivistysliitto ryhtyi tiheämmällä kammalla käymään Suomea läpi alueittain.

ITE-taiteilijat ovat itseoppineita, mutta kaikki taustalla työskentelevät toimijat ovat taiteen rautaisia ammattilaisia. Valo- ja elokuvaajat ovat olleet nykyaikantaiteen esillenostossa edelläkävijöitä. Näyttely nostaa esille valokuvataiteilija Veli Granön ja taiteilija, videokuvaaja Erkki Pirtolan merkittävän työn ITE-taiteen dokumentoijina.

Näyttelykelpoinen ITE ja ITE nyt

Kaksikymmentä vuotta on kulunut valtakunnan laajuisesta kartoituksesta ja ITE-taide on tullut osaksi ei pelkästään taidepuhetta mutta myös puhekieltä. Onpa ITE-taidetta nähty jo Aku Ankassakin. ITE-taidetta on esitelty pienissä ja suurissa museoissa, kotimaassa ja ulkomailla.

Näyttelyn tekijöillä täytyy olla herkät tuntosarvet, miten esittää teoksia, joita ei ole tehty näyttelyesineiksi. Lavastajamestarin Ralf Forsströmin käsissä ITE-maailma alkoi avautua trukkilavojen ja räsymattojen avulla lähemmäksi ITE-teosten omaa maailmaa. Vai sopsisiko ITE sittenkin modernistiseen valkoiseen kuutioon? Uuden polven kuraattorit muun muassa galleristi Veikko Halmetoja ja taiteen tutkija Minna Haveri ovat luoneet omat esittelytapansa. Vahva trendi on nostaa esille pehmeää taidetta sekä esitellä ITEä niin kotimaisten kuin ulkomaisten nykyaikataiteilijoiden rinnalla.

Kartoituksen alkuvaiheessa oli tärkeä saada esille uhanalainen aikalaiskansaide, joka oli kohta siirtymässä dokumentoinnin ulottumattomiin. Suuri osa teoksista manifestoi yhtenäiskulttuuria, jonka

nähtiin jo rapautuneen. Siksi se herätti katsojassa nostalgiaa. Uusien tekijöiden taide ei kerro enää kansakunnan murroshetkestä vaan sanoma on polarisoitunut. Tuoreimmissa hankkeissa löydetään nuoremman polven taiteilijoita, jotka ovat ottaneet käyttöönsä uudet, kaupunkioloihin soveltuvat tekniikat. Perinteinen moottorisaha on pitänyt myös pintansa.

Autenttisuudessaan taideympäristöt ovat parhaita ITE-kohteita. Eläviä ympäristöjä voi bongata reissatessa ympäri Suomea. Edesmenneiden taiteilijoiden ollessa kyseessä ympäristöjen kohtalo vaihtelee suuresti. Suomen tunnetuimman kohteen, Parikkalan Patsaspuiston, osti yksityishenkilö ja se toimii tällä hetkellä matkailukohteena, kuitenkin taiteilijan perintöä kunnioittaen. Joissakin tapauksissa teoskokonaisuudesta huolehtii taiteilijan perikunta tai paikallinen yhdistys. Suurta osaa ei pystytä pelastamaan, mutta paikkojen henki elää dokumentaristien valokuvissa ja videoissa.

Kartoitus jatkuu

Maaseudun Sivistysliitto otti tehtäväkseen lönnrotimaisen keruuoperaation, jolle ei löydy vertaista missään päin maailmaa. Matkan aikana kartoittajien haaviin on tarttunut liki 2000 ilmiantoa, hankkeissa on julkaistu ensimmäisen julkaisun jälkeen kaksitoista ITE-taiteen vuosikirjaa, ITE-taiteen kokoelma on karttunut sadoilla teoksilla ja tutkija Minna Haveri teki väitöskirjan. Suomen niemen kartoituskattavuus on tällä hetkellä 60 prosenttia. Tutkimattomia alueita ovat vielä Satakunta, Häme, Pohjois-Savo, Uusimaa ja saaristo.

Kartoituksen alun hurmosenergia on dokumentoitu ja luetteloitu. Mikä odottaa tulevaisuuden kartoittajia? Ennustaminen on vaikeaa, mutta kartoitustyön jatkumisesta voi olla varma. Ihmisen luovuutta ei voi pakottaa muotteihin ja vapaa taiteen tekeminen hämmästyttää ja ilahduttaa tulevaisuudessakin.

Ilmiantoja – Wanted ITE -näyttely on esillä [ITE-museossa](#) 27.10.2019 asti.

Pitkäsillankatu 28, Kokkola

Ti-su 11–16, to 11–18, ma suljettu

Lisää tietoa ITE-taiteesta: www.itenet.fi